

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Чудик-Білоусова Н.І.,
*кандидатка юридичних наук, доцентка,
старша наукова співробітниця відділу приватного права
Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
ORCID: 0000-0002-2248-8575*

Чудик-Білоусова Н.І. Актуальні проблеми реалізації житлової політики в Україні на місцевому рівні в умовах глобальних викликів.

Статтю присвячено дослідженню актуальних напрямів реалізації житлової політики в територіальній громаді в умовах воєнного стану та глобальних викликів, зумовлених повномасштабною збройною агресією. Обґрунтовано, що право на житло залишається одним із базових конституційних прав особи, а його забезпечення в сучасних умовах набуває не лише соціального, а й безпекового, економічного та демографічного значення. Особливу увагу приділено ролі територіальної громади як ключового суб'єкта реалізації державної житлової політики на локальному рівні, оскільки саме громада найближче взаємодіє з тими соціально незахищеними категоріями, які потребують тимчасового, кризового, соціального, службового чи постійного житла.

Проаналізовано основні правові та організаційні механізми забезпечення житлових потреб внутрішньо переміщених осіб, осіб, житло яких зруйноване або пошкоджене внаслідок бойових дій, соціально вразливих категорій населення, а також фахівців, необхідних для сталого функціонування громади.

Наголошено, що ефективна житлова політика територіальної громади має поєднувати відновлення житлового фонду, формування фондів тимчасового проживання, організація будівництва, облаштування та використання модульного житла, реалізацію місцевих програм забезпечення службовим житлом, компенсаційні механізми та інші інструменти соціальної підтримки.

Зроблено висновок, що в умовах воєнного стану зобов'язання територіальної громади щодо забезпечення права на житло трансформуються, а їх практична реалізація значною мірою залежить від фінансової та організаційної спроможності територіальних громад. Житлова політика на локальному рівні має бути спрямована не лише на задоволення мінімальних житлових потреб, а й на збереження людського потенціалу, підтримку соціальної стабільності та створення передумов для повоєнного відновлення громад.

Підкреслено значення місцевих житлових програм як інструменту поєднання соціальної підтримки та перспективного довгострокового розвитку територіальної громади.

Ключові слова: житлова політика, територіальна громада, житло, особа, соціально незахищена особа, житлова програма.

Chudyk-Bilousova N.I. Current issues in the implementation of housing policy in Ukraine at the local level under global challenges.

The article is devoted to the study of current areas of housing policy implementation in territorial communities under martial law and global challenges caused by full-scale armed aggression. It is substantiated that the right to housing remains one of the fundamental constitutional rights of the individual, while its protection and practical implementation in the present circumstances acquire not only social but also security-related, economic and demographic significance. Particular attention is paid to the role of the territorial community as a key actor in the implementation of state housing policy at the local level, since it is the community that interacts most directly with socially vulnerable categories of persons who require temporary, crisis, social, service-related or permanent housing.

The article analyses the main legal and organisational mechanisms for meeting the housing needs of internally displaced persons, persons whose housing has been destroyed or damaged as a result of hostilities, socially vulnerable categories of the population, as well as specialists necessary for the sustainable functioning of the community.

It is emphasised that an effective housing policy of a territorial community should combine the restoration of the housing stock, the formation of temporary accommodation funds, the organisation of construction, the arrangement and use of modular housing, the implementation of local programmes for the provision of service housing, compensation mechanisms and other instruments of social support.

It is concluded that under martial law, the obligations of territorial communities concerning the implementation of the right to housing are being transformed, while their practical fulfilment largely depends on the financial and organisational capacity of territorial communities. Housing policy at the local level should be aimed not only at meeting minimum housing needs, but also at preserving human potential, maintaining social stability and creating the prerequisites for the post-war recovery of communities.

The article highlights the importance of local housing programmes as an instrument for combining social support with the prospective long-term development of a territorial community.

Key words: housing policy, territorial community, housing, individual, socially vulnerable person, housing programme.

Постановка проблеми. З часу проголошення незалежності правове регулювання відносин у сфері набуття права на житло залишається серед пріоритетних напрямків при здійсненні правотворчої діяльності та є предметом наукових досліджень, завданням яких є пошук ефективних моделей реалізації житлової політики в державі в цілому та в умовах повномасштабного вторгнення зокрема.

Впровадження ефективних механізмів реалізації житлової політики на національному та локальному рівнях здатне не лише гарантувати на загальнодержавному рівні можливість реалізації особою її права на отримання житла, але й визначити способи забезпечення гідного рівня їхнього життя з урахуванням їх соціального статусу (внутрішньо переміщеної особи, ветерана війни, учасника бойових дій, особи, особи з інвалідністю, дитини-сироти, багатодітної сім'ї та ін.) чи статусу особи, професійна діяльність якої є важливою за сучасних умов для забезпечення функціонування інфраструктури відповідного населеного пункту чи громади в цілому.

У сучасних умовах саме від ефективної житлової політики залежить можливість створення умов для повернення чи переїзду в населені пункти громади тих осіб, котрі не лише зацікавлені в отриманні житла у спосіб, визначений законодавством, але й здатні реалізувати свій трудовий потенціал зокрема і на благо територіальної громади, з урахуванням викликів, зумовлених повномасштабним вторгненням. Наявність чітких механізмів реалізації житлової політики в умовах територіальної громади свідчить про наявність фінансових та інших можливостей організації соціальної підтримки для окремих категорій, сприяння розвитку освітньої сфери та сфери охорони здоров'я на локальному рівні, формування фінансової спроможності громади на перспективу завдяки створенню умов для зростання трудового потенціалу громади у короткостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сутності понять «право на житло», «житлова політика» здійснюється протягом тривалого періоду часу. На даний час актуальним слід вважати напрацювання О. Аврамової, М. Галянтича, Г. Коваленка, В. Круглова, О. Лесної, А. Рогового, Д. Рудакова, О. Прешкіної. Аналіз механізмів реалізації «права на житло» в умовах громади проводили О. Гнатів, М. Кобець, В. Козик, В. Кочин, Л. Данчак та інші науковці. Однак комплексні дослідження механізмів реалізації житлової політики в територіальній громаді фактично відсутні.

Дослідження механізмів реалізації житлової політики та пов'язаних із ними відносин, зокрема щодо організації та надання житла соціально вразливим категоріям, протягом тривалого часу є предметом наукових досліджень. Однак після запровадження воєнного стану законодавство у сфері соціального забезпечення та житлове законодавство зазнали суттєвих змін, переважно через наявність викликів, зумовлених значним внутрішнім переміщенням, тимчасовою окупацією окремих територій країни, руйнуванням чи пошкодженням житлових приміщень. Упровадження таких змін мало би сприяти посиленню спроможностей особи щодо забезпечення гарантій її права на задоволення мінімальних потреб та на отримання житла тимчасово, кризово чи на праві власності, залежно від статусу особи та спроможностей конкретної територіальної громади.

Метою статті є аналіз правового регулювання способів реалізації житлової політики в системі заходів із соціальної підтримки окремих категорій осіб у сучасних умовах дії воєнного стану та визначення на законодавчому рівні основних засад реалізації житлової політики [1] в Україні.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах в Україні внаслідок появи глобальних викликів та їх наслідків забезпечення житлових потреб населення є утрудненим чи неможливим, особливо в окремих територіальних громадах через ведення бойових дій, мінування території, тотальне руйнування інфраструктури населеного пункту, неможливість проживання фізичної особи через погіршення безпекових умов для проживання та задоволення життєво необхідних потреб фізичної особи.

Конституція України протягом трьох десятиліть гарантує особі право на житло. При цьому держава встановила для себе позитивний обов'язок щодо створення умов, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Для тих, хто потребує соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону [2]. Забезпечення доступним житлом окремих категорій осіб – осіб з інвалідністю, малозабезпечених осіб, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, молоді, працівників окремих закладів та установ, багатодітних сімей – віднесено до основних засад внутрішньої політики в соціальній сфері [3].

Враховуючи наявні виклики, державна житлова політика України в цілому та на рівні громади, зокрема, повинна визначати комплекс заходів із відновлення житлового фонду та враховувати інтереси всіх громадян, насамперед тих, житло яких було зруйноване або пошкоджене внаслідок бойових дій [4, с. 128]. На локальному рівні вона має бути відображенням тих загальнодержавних цілей у житловій сфері, котрі вдалося адаптувати до специфічних умов та потреб конкретної громади. Першочерговим завданням у реалізації житлової політики має стати «відновлення житлового фонду України через відбудову зруйнованого та реконструкцію пошкоджененого житла, налагодження будівництва з урахуванням вимог щодо енергоефективності та урбаністики, а також із застосуванням інноваційних підходів і новітніх технологій» [4, с. 128].

Відповідно, місцева житлова політика має включати комплекс заходів, які розроблені та реалізуються в громаді «з метою задоволення житлових потреб її мешканців з урахуванням місцевих особливостей та в межах загальнодержавної стратегії» [5, с. 310]. Відповідно до законодавства, особам, які потребують соціального захисту, житло надається органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Житло є одним із найцінніших благ особи, яке одночасно може бути майновим і немайновим та перебувати під особливим правовим захистом держави [6, с. 133]. Ним визнається місце, призначене для постійного чи тимчасового проживання: приватний будинок, квартира, номер готелю, дача, садовий будиночок. До нього можуть входити приміщення, які використовують для задоволення певних потреб особи [7, с. 41–43]. Воно одночасно може бути місцем її проживання, об'єктом власності [8] та місцем «фізичного та соціального відтворення» [9, с. 13]. Об'єктом житлових правовідносин фактично є «проживання особи в безпечному приміщенні» [10, с. 120]. Водночас в умовах повномасштабного вторгнення таке приміщення не завжди може підпадати під критерій «житла».

Право на житло вважається комплексним, невідчужуваним, постійним і непорушним конституційним правом особи [11, с. 112]. Відповідно, його реалізація можлива у визначеному законом порядку із дотриманням вимог щодо доступності та технічних характеристик [12, с. 3]. Можливість його отримання [13, с. 194] гарантована для особи за умови виконання нею певних умов та визначення більш прийняттого чи доступного способу його отримання. На сьогодні актуальним є отримання компенсації за пошкоджене, зруйноване чи втрачене житло на тимчасово окупованій території [14, с. 129] або в зоні ведення воєнних дій, з огляду на зміни в реалізації державної житлової політики в умовах повномасштабного вторгнення.

Реалізувати гарантовану законодавством можливість власної участі в житлових відносинах особа може після набуття відповідного статусу, який залежить від правової природи тих відносин, у яких вона його реалізує [10, с. 142]. Фізична особа є первинним суб'єктом житлових відносин, зважаючи на наявність у неї потреби в житлі [10, с. 149]. За період повномасштабного вторгнення кількість осіб, які потребують його отримання, зросла, особливо внаслідок внутрішнього переміщення. Для цієї категорії з 2022 року передбачена можливість звернення за отриманням тимчасового житла в тих населених пунктах, у яких воно наявне, за умови перебування на обліку

в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб протягом року [15], навіть в іншому регіоні, тобто незалежно від місця реєстрації особи [14, с. 121].

Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування [16] та власник майна [18, с. 40], зокрема будівель, які можуть бути передані на визначених законом умовах особі, яка потребує житла на постійній чи тимчасовій основі, є активним учасником правовідносин із забезпечення житлом тих осіб, які мають право на його отримання [19, с. 43–59]. Також вона реалізовує повноваження [20, с. 12] щодо розпорядження безхазяйним майном, визначення та формування переліку об'єктів і визначення тих осіб, яким можна передати житло у тимчасове користування, виходячи з потреб громади чи з урахуванням статусу особи, яка потребує такого забезпечення. Згідно із законодавством, як юридична особа [17], громада уповноважена вчиняти активні дії щодо наявних на балансі житлових приміщень, виступати позивачем у справах [21, с. 172], зокрема щодо визнання спадщини відумерлою, та у справах, пов'язаних із захистом права на житло дитини, яка є мешканцем громади та втратила батьків, чи дитини, батьки якої позбавлені батьківських прав.

В умовах повномасштабного вторгнення громада є активним учасником організаційних житлових правовідносин, зокрема щодо задоволення потреби її мешканців у проживанні [10, с. 172], особливо на територіях, де ведуться бойові дії, чи на територіях, наближених до зони ведення бойових дій. Також її обов'язком є забезпечення житлом осіб, які втратили його після ракетного обстрілу чи інших пошкоджень або не мають можливості повернутися в житлове приміщення через загрозу для життя і здоров'я, непридатність для проживання чи відсутність необхідних комунікацій. Громада як учасник інформаційних житлових правовідносин забезпечує інформування [10, с. 173] щодо способів набуття права власності на житло чи щодо можливості поселення в населених пунктах для певних категорій осіб, зокрема соціально незахищених категорій. За наявності придатного для проживання житла можливе ухвалення рішення щодо забезпечення житлом та інформування про можливість забезпечення житлом після переїзду [22].

Як суб'єкт відносин з реалізації державної житлової політики на локальному рівні саме територіальна громада уповноважена на «визначення пріоритетних напрямків у формуванні та реалізації житлової політики» [23, с. 35], особливо щодо умов спорудження чи відновлення житла в громаді, облаштування місць для тимчасового проживання переміщених осіб, осіб, які втратили житло чи житло яких пошкоджене та є непридатним для проживання протягом певного періоду. У співпраці з місцевим бізнесом та громадянським суспільством у межах певної території [24, с. 83], задля забезпечення сталого розвитку, вона уповноважена на «реалізацію механізмів забезпечення житлом за умови збереження екології, традиційного та культурного потенціалу села» [25, с. 61], особливо на етапі повоєнного відновлення. Тому громади, які в умовах повоєнного відновлення прагнуть забезпечити повноцінне функціонування та зберегти мережу закладів охорони здоров'я, впровадили забезпечення житлом лікарів та інших медичних працівників, які працювали в сільському населеному пункті на пріоритетну вакансію [26] на визначеній законом території [27].

В окремих громадах уже тривалий час діють затверджені програми із забезпечення службовим житлом [28], метою яких є залучення висококваліфікованих фахівців у сфері охорони здоров'я, освіти, культури, фізичної культури та спорту, соціального захисту населення, житлово-комунальної галузі, створення для них належних побутових умов через забезпечення службовим житлом та сприяння збереженню мережі установ, закладів і підприємств на території громади [28].

Після повномасштабного вторгнення громада визнана основним суб'єктом реалізації додаткових заходів із соціальної підтримки та уповноважена на придбання житла у його відчужувачів – власників житла, замовників будівництва житла — у порядку, встановленому законодавством [29], а також на створення фонду житла, призначеного для тимчасового проживання переміщених осіб, шляхом викупу (придбання) житла; будівництва нового житла; реконструкції наявних будинків і гуртожитків, переобладнання нежитлових приміщень на житлові; передачі житла в комунальну або державну власність; капітального ремонту об'єктів житлового фонду, зокрема об'єктів соціального призначення [29]. Тому переміщена особа може потребувати тимчасового короткострокового, тимчасового довгострокового чи постійного житла на різний строк [30]. Їй може бути надане кризове житло [31, с. 33], тобто приміщення, яке збудоване або реконструйоване за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджетів для громадян України, що потребують соціального захисту. Воно надається безоплатно з житлового фонду соціального призначення на підставі дого-

вору найму на визначений термін без права приватизації, суборенди, спадкування або відчуження будь-яким іншим способом.

Внутрішньо переміщена особа також може отримати доступне житло, побудоване або придбане шляхом спільного фінансування за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджету та коштів громадян, які потребують поліпшення житлових умов відповідно до законодавства [32, с. 172]. Одним із способів швидкого забезпечення житлом осіб, які його потребують, у прифронтових чи деокупованих громадах [33] залишаються модульні будинки.

Беззаперечно, що в умовах повномасштабної війни позитивні зобов'язання держави щодо забезпечення реалізації права особи на житло трансформувалися. Формами сприяння реалізації цього права залишаються: отримання пільгових іпотечних кредитів за рахунок грантових чи бюджетних коштів; формування житлового фонду для тимчасового проживання переміщених осіб; компенсація витрат на їх тимчасове проживання; відшкодування або фінансування будівництва чи придбання нового нерухомого майна у разі його знищення чи пошкодження [34]. Тому громади повинні мати діючі власні програми забезпечення житлом, особливо для тих осіб, які перебувають у стані соціальної незахищеності.

Висновки. Отже, в сучасних умовах реалізація житлової політики в громаді залежить від її фінансових ресурсів, які мають бути спрямовані на задоволення потреб у житлі в короткостроковій чи довгостроковій перспективі для тих осіб, які перебувають на території громади та в умовах дії воєнного стану мають бути забезпечені житлом за місцем реєстрації чи тимчасового перебування. Саме територіальна громада як основний суб'єкт реалізації державної житлової політики на власній території повинна сприяти своєчасному й належному виконанню визначених законодавством зобов'язань із забезпечення проживання насамперед соціально незахищених категорій. В умовах дії воєнного стану така діяльність у визначених формах здатна сприяти забезпеченню прав та інтересів у житловій сфері задля задоволення мінімальних житлових потреб, підтримки соціальної стабільності та створення передумов для повоєнного відновлення громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про основні засади житлової політики. Закон України від 13.01.2026 р. № 4751–ІХ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4751-20>.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики. Закон України від 01.07.2010 р. № 2411–VІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
4. Роговий А. Вплив воєнного стану на формування та реалізацію житлової політики України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4 (32). С. 121–131. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-121-131](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-121-131).
5. Крутлов В.В., Лесная О.С. Місцева житлова політика у контексті державної програми узгодженості та ефективності управлінських рішень. *Наукові перспективи*. 2025. № 5 (59). С. 306–317. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5\(59\)-306-317](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5(59)-306-317).
6. Скрипник В.Л. Теоретичні і методологічні проблеми об'єктів цивільних прав. Кременчук: Вид. Щербатих О.В., 2020. 380 с.
7. Галянич М.К., Коваленко Г.І. Правові проблеми приватизації житла в будинку, що потребує ремонту. *Право України*. 1997. № 5. С. 41–43.
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–ІV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
9. Державна житлова політика в Україні: сучасний стан та перспективи реформування. Київ: Аналітичний центр CEDOS, 2019. 132 с.
10. Аврамова О.Є. Теоретичні засади приватно-правового регулювання житлових відносин в Україні. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 426 с.
11. Кобець М.П. Проблеми забезпечення права на житло внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 37 (2). С. 110–113.
12. Рудаков Д.І. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері реалізації фізичними особами права на доступне житло. Дис. ... д-ра філос. 081 «Право» / Львівський держав-

- ний університет внутрішніх справ, Львів, 2024. 196 арк. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7585/1/rudakov_d.pdf.
13. Шляхтун П.П. Конституційне право України. Київ : Освіта України; КНТ, 2008. 592 с.
 14. Наливайко Л.Р., Ісаєва Н.С. Соціально-економічні та культурні права і свободи внутрішньо переміщених осіб: теоретико-правова характеристика. Дніпро: ДДУВС, 2023. 196 с.
 15. Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 р. № 495. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-п>.
 16. Про благоустрій населених пунктів. Закон України від 06.09.2005 р. № 2807–IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>.
 17. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
 18. Прієшкіна О.В. Поняття та правові ознаки територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі. Сьомі юридичні читання* : зб. тез доп. Всеукр. щоріч. наук.-практ. дис-танц. конф. (Одеса, 19 квітня 2024 р.) / за заг. ред. Т.В. Степанової, О.А. Чувакова. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. С. 37–41.
 19. Галянтич М.К., Коваленко Г.І. Житлове право України. Київ: Юрінком Інтер, 2002. 480 с.
 20. Альошина Н.М. Територіальна громада як суб'єкт права. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2014. 23 с.
 21. Громада як юридична особа публічного права: Україна в контексті європейського і світового досвіду / за заг. ред. А.П. Зайця. Київ: ЦППР, Франко Пак, 2024. 494 с.
 22. На Хмельниччині пропонують житло для переселенців: які умови (06.05.2026). *Вчасні новини*. URL: <https://vchasno.news/na-hmelnichchyni-proponuyut-zhytlo-dlya-pereselencziv-yaki-umovu>.
 23. Примуш М.В., Окуньовська Ю.В. Громада як основний елемент місцевого самоврядування. *Політичне життя*. 2022. № 3. С. 33–37. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2022.3.4>.
 24. Шебештень Є. Складові розвитку сільських територій. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. 2022. Вип. 35. С. 82–85. DOI: 10.5281/zenodo.7601571. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/686>.
 25. Штойко О.І. Адміністративно-правові засади регулювання пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва на селі в Україні. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. 199 арк.
 26. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із забезпечення житлом медичних працівників з метою заповнення вакантних посад у сільській місцевості та на прифронтових територіях. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.07.2025 р. № 900. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900-2025-п>.
 27. Службове житло для лікарів, які працюють у сільській місцевості – як отримати (04.08.2025). *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://moz.gov.ua/uk/sluzhbove-zhitlo-dlya-likariv-yaki-pracuuyut-u-silskij-miscevosti-yak-otrimati>.
 28. Про затвердження Програми забезпечення службовим житлом у Старокостянтинівській міській територіальній громаді на 2026–2028 роки (20.02.2026; 10:38). *Виконавчий комітет Старокостянтинівської міської ради*. URL: <https://starkon.gov.ua/index.php/2011-11-21-12-52-25/2011-11-21-12-54-18/2012-06-08-08-33-57/item/7472-pro-zatverdzhennia-prohramy-zabezpechennia-sluzhbovym-zhytлом-u-starokostiantynivskii-miskii-terytorialnii-hromadi-na-20262028-roky>.
 29. Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 р. № 495. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-п>.

30. Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.2023 р. № 930. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2023-п>.
31. Соціальне, тимчасове і кризове житло: з чим Україна зустріла повномасштабну війну. *Дослідницький центр Cedos*. URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialne-tymchasove-i-kryzove-zhytlo>.
32. Козик В.В., Данчак Л.І. Соціальне та доступне житло: проблеми формування та фінансування. *Регіональна економіка*. 2009. № 3. С. 169–174. URL: https://www.re.gov.ua/re200903/re200903_169_KozykVV,DanchakLI.pdf.
33. Осадча Я. У Ірпені відкрили модульне містечко для мешканців, які залишилися без домівок (13.08.2022; 15:23). *Українська правда*. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/08/13/250003>.
34. Hnativ O. The positive obligations of the state to promote the realization of the right to housing in the conditions of full-scale war in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2023. № 4. P. 5–11. <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2023-4-1>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 10.03.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації: 10.05.2026

© Чудик-Білоусова Н.І., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0